

Прагматика и правила комуникације

Професор : Данијела Алексић

Ученик: Марко Мељанац

Прагматика

- Прагматика је научна дисциплина која се бави употребом језика у комуникацији. Изучава језичка средства чије се значење може разумети искључиво у одговарајућем контексту.

- Реченично остварење у контексту назива се у прагматици исказ

Значење неке реченице изван контекста може на пример бити двосмислено :

“Како је укусан овај воћњи сладолед и колач! “

Сладолед и колач су воћни или је само сладолед воћни. Ако нам је, међутим у контексту познат, знаћемо тачно о чему је реч и реченица ће имати само једно значење.

Прагматика

- Потребно је, дакле , познавати контекст да би се разумело право значење исказа, јер једна реченица у зависности од ситуације , може имати разлику употребну вредност.

Прагматика је заснована на теорији говорних чинова

- Теорија говорних чинова проучава дејство исказа у комуникацији. Та теорија је настала тако што је уочено да многи искази не саопштавају само неку информацију већ су у исто време и сам чим (дејство). Другим речима, изговарајући нешто, нисмо то само рекли, него смо нешто и учинили. “ Обећавам да нећу каснити ! “, ми то не саопштавамо само као информацију, већ , сходно нашим примерима , утичемо на стварност.

Говорни чинови се свртавају у неколико група :

- 1. Декларативни- су говорни чинови којима се мења постојеће стање: (...Подносим оставку, Проглашавам фестивал отвореним)
- 2. Асертиви- су говорни чинови којима говорник нешто тврди: (... Матурски испит није тежак, Лекар ме је прегледао)
- 3. Експресиви- су говорни чинови којима говорник исказује осећања: (...Најлепше вам хвала, Искрено ми је жао)
- 4. Директиви- су говорни чинови којима наводимо саговорника да нешто учини: (...Скувај ми чај, Не гази траву)
- 5. Комисиви- су говорни чинови који нас обавезују у будућности: (...Обећавам да ћу учити, Вратићу се за један сат)

Обликовање, преношење и разумевање поруке ниског исказа може бити директно и индиректно

У табели су дати примери којима се поруке преносе непосредно, а одређена језичка обележја, тачка и узвичник на крају исказа, употреба императива речца како и др. Упућују на то.

Исказ	Врста реченице, њена комуникативна функција и језичка обележја	Говорни чин
<i>Гледаћемо џај филм вечерас.</i>	- обавештајна - обавештење - тачка на крају реченице	асертив
<i>Погледајмо џај филм вечерас!</i>	- заповедна - предлог, молба - употреба императива, узвичник	директив
<i>Како је добар џај филм!</i>	- узвична - усхићење, задовољство - речца како, узвичник	експресив

<i>филм добар џај како је</i>	- Ђајта како' лзвнлннк - лсхнрбнрб' злповорслво - лзвнлнл	експресив
---------------------------------------	---	-----------

Директни говорни чинови

- Директни говорни чинови подразумевају, дакле, непосредно исказивање поруке. У стварности је, међутим, веома важно познавати и уважавати контекст у којем се исказ остварује, да би се комуникативне поруке асертива, директива и експресива потпуно јасно разумеле.
- **Језички контекст је језичка целина у којој сваки исказ има своје место у склопу других, и сви су узајамно повезани.**
- **Ванјезички контекст чине околности у којима се исказ остварује: саговорници, време, место, циљ комуникације, њена тема...**
- **Невербална комуникација- држање тела, гестови, мимика, израз лица, додир, раздаљина међу саговорницима и др. (**

Индиректни говорни чинови

Подразумевају посредно исказивање поруке.

Прагматика ,дакле, не изучава граматичка правила, већ покушава да одговори на питање како се језик примењује и остварује у зависности од саговорника и њихових комуникативних намера , теме , времена и места на којем се комуникација одвија.

Структура разговора и текста

- Разговор је сам процес комуникације. Он може започети најавом догађаја (У суботу идем на Фрушку гору), у њему се може прећи са једне теме на другу, на крају се може исказати слагање .
- Претпоставља се да у размени информација постоји принцип сарадње међу учесницима у комуникацији, а он се заснива на такозваним **конверзацијским максимима**. Ради се о скупу начела која сви говорници (и образовани и необразовани) непрекидно , несвесно примењују у конверзацији , и на којима се успешна конверзација заснива.
- Најчешће се извајају 4 начела :
 - Максима квалитета
 - Максима квантитета
 - Максима релативности
 - Максима начина

Текст

- Текст је целина у којој се реченице међусобно повезују на различите начине, нпр. : Субјекат се понавља , јер се подразумева (Ми) ; помоћни глагол се такође не понавља када је исти као у претходној реченици (Стигли , ручали) ;
Употребљавају се речи које упућују на појам поменут у претходној реченици (до њега) , тамо као и речи за надовезивање, повезивање , истицање садржаја (и , а , затим) .

Текст

- Смисаона повезаност делова унутар текста , њихов распоред и усклађеност назива се **текстуална кохезија** .

Реченице се у тексту повезују уз помоћ различитих језичких средстава:

- **Употребом заменица и прилога којима се упућује на нешто што је претходно већ именовано**
- **Употребом речи који служе за то да означе начин на који је оно што следи повезано са оним што му претходи (такозвани текстуални конектори) , најчешће речце**
- **Изостављањем дела реченице који се може реконструисати само на основу претходног садржаја**

Текст

- Текст мора бити кохерентан , тј. његови делови треба да буду логички (садржајно) усклађени с темом.